

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

סֵדֵר

לְמוֹד יוֹמֵי יְרוּשָׁלַיִם

בְּנִקּוּד מְלֵא

הוֹצָאָה מִיַּחַדָּת בְּעִבּוּר הַסִּידִי בְּרִכְלֵב תַּלְמוּדֵי הַיִּכָּל הַקֹּדֶשׁ

שְׁלוֹמוֹדִים עַל פִּי הַדְרָכָת

מֶרֶן מוֹהֲרָא"שׁ שְׁלִיט"א

הַמְעוֹרָר לְלַמֵּד עַל פִּי סֵדֵר הַדָּרָךְ הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ מוֹהֲר"ן זי"ע

לְהִיּוֹת בְּכֹל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (שִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן כ"ח; ע"ו)

מִסְכֵּת בְּרָכוֹת דְּפִים ל"ט – מ"ה

לְמוֹד לְיוֹמֵי שָׁבוּעַ פְּרִשְׁתַּת בְּהַעֲלֵתָךְ

ג' סִיּוֹן – ט' סִיּוֹן

שְׁנַת תשע"ד

יום ראשון – ג' סיון

[דף ל"ט ע"א]

וְהִתְנִי: אִם לֹא שָׁאַל בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים, אוֹ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר גְּבוּרַת
גְּשָׁמִים בְּתַחֲנִית הַמַּתִּים – מַחֲזִירִים אוֹתוֹ! אָמַר רַבִּי אֲבָדִימִי אַחֵי
דְרַבִּי יוֹסִי: בְּשֶׁלֹּא אָמַר בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִילָּה.

אֵיכֵן הוּא חוֹזֵר? בְּדַמָּר רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר וּוּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:
בְּרֵאשׁ חוֹדֵשׁ, אִם עָקַר אֶת רַגְלָיו – חוֹזֵר לְבַתְּחִילָה. וְאִם לֹא –
חוֹזֵר לְעִבּוּדָה. אוֹפֵי הָבֵא, אִם עָקַר אֶת רַגְלָיו – חוֹזֵר לְבַתְּחִילָה,
וְאִם לֹא – חוֹזֵר לְעִבּוּדָה בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִילָּה.

בְּנִינְיָוָה צָרְכוֹן מֵיעֲבֹד תַּעֲנִית בְּתֵר פֶּסְחָא. אֲתוֹן שְׁיִילוֹן לְרַבִּי.
אָמַר לוֹן רַבִּי: לְכוּ וְעֲשׂוּ, וּבְלֶבֶד שֶׁלֹּא תִשְׁנֹו מִטְּבִיעָה שֶׁל תְּפִילָּה!

אֵיכֵן הוּא אוֹמְרָה? רַבִּי יְרֵמְיָה סָבַר מֵימֵר: אוֹמְרָה בְּשׁוֹמֵעַ
תְּפִילָּה. אָמַר לִיהֵ רַבִּי יוֹסִי: לֹא כֵן אָמַר רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב
חוּנָה: אִם לֹא שָׁאַל בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים, אוֹ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר גְּבוּרַת

גשמים בתחית המתים – מחזירין אותו בשומע תפילה? ומר לון רבי: לכו ועשו ובלבד שלא תשנו מטביעה של תפילה.

על דעתיה דרבי יוסי איכן הוא אומר? ביש שהוא מוסף. עד כדון ציבור שיש לו יש, יחיד שאין לו יש מניין? אמר רבי חנינא: לא כן אמר רבי זעירא בשם רב חונה: יחיד – שואל צרכיו בשומע תפילה, ואילו צרכיו הן.

והבדלה בחונן הדעת. שמעון בר ווא בעא קומי רבי יוחנן: דבר שהוא נהג ובא, חכמים חולקין עליו? אמר לו: על ידי שעיקרה בפום, שכחה בתפילה. מילתיה אומר: שעיקרה בפום.

רבי יעקב בר אידי בשם רבי יצחק רובא: אמרה בפום – אומר בתפילה, בשביל לזכות את התינוקות. מילתיה אומר: שעיקרה בתפילה.

רבי זעירא, רב יהודה בשם שמואל: אמרה בפום – אומר בתפילה. אמרה בתפילה – אומר בפום. מילתיה אומר: שעיקרה פאן וכאן.

רבי אליעזר אומר בהודייה. רבי יוחנן בשם רבי: מפיון פּרבי
אליעזר ביום טוב שחל להיות במוצאי שבת מיד.

רבי יצחק רבה בשם רבי: הלכה פּרבי אליעזר ביום טוב שחל
להיות במוצאי שבת.

רבי יצחק בר נחמן בשם רבי הנינא בן גמליאל: הלכה פּרבי
אליעזר לעולם.

רבי אבהו בשם רבי אלעזר: הלכה פּרבי אליעזר לעולם.

[דף ל"ט ע"ב]

אמר רבי יעקב בר אחא: לאו בגין דאתון תרתיי שמועין, אלא
בגין דרבי יצחק בר נחמן ורבי אלעזר, תרוניהון בשם רבי הנינא
בן גמליאל: הלכה פּרבי אליעזר לעולם.

ואבדלה בחוגן הדעת; דברי חכמים. רבי עקיבא אומר: אומרה
ברכה רביעית בעצמה.

רבי יעקב בר אחא בשם שמואל: אומר ברכה רביעית. אמר רבי
יודן: אומר מטבע ברכה ואחר כך מבדיל.

ותייא ברבי. דרבי אומר: תמיהני, היאך ביטלו חונן הדעת בשבת, אם אין דיעה – תפילה מניין? וכה אם אין דיעה – תבדלה מניין?

אמר רבי יצחק ברבי אלעזר: מבדיל ואחר כך אומר מטבע ברכה.

רבי אלעזר בירבי הושעיה: ובלבד שלא יפחות משלש אבדלות. אמר רבי יוחנן: אמרו: הפוחת – לא יפחות משלש. והמוסיף – לא יוסיף יותר משבעה אבדלות. לוי אומר: ובלבד מאבדלות האמורות בתורה.

נחום בירבי סימאי נפק ומר בשם אבוי: ואפילו אבדלה אחת. ואמר רבי אבהו: וצריך לחתום בהבדלה.

רבי מנא בעי: מעתה אפילו פתח במבדיל בין קודש לחול, וחוזר וחותר במבדיל בין קודש לחול? אמר רבי יוסי בי רבי בון: ולא מברכות שפותחין בהן בברוך וחותרין בברוך הן?

רבי אלעזר בן אנמיגנום בשם רבי אלעזר בי רבי ינאי: זאת אומרת: שאסור לעשות מלאכה עד שיבדיל. כמה דאמר אסור

לַעֲשׂוֹת מְלֹאכָה עַד שְׁיִבְדִּיל, וְדַכּוֹתָהּ – אָסוּר לֹא לְאָדָם לְתַבּוֹעַ
צָרְכִּיו עַד שְׁיִבְדִּיל.

רַבִּי זְעִירָא, רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר אַנְטִיגֶנוֹס בְּרַבִּי בְּשֵׁם רַבִּי יִנְאִי בְּשֵׁם
רַבִּי יוֹדָה בְּרַבִּי: אִם לֹא הִבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת – מִבְּדִיל אֶפִּילוּ
בַּחֲמִישֵׁי בְּשַׁבַּת. הֲדָא דְאֵתְ אָמַר: בְּמִבְדִּיל בֵּין קוֹדֵשׁ לְחוּל, אֲכַל
בּוֹרָא מֵאוּרֵי הָאֵשׁ – אוֹמְרָה מִיָּד.

רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה, רַבִּי אַבָּא בְּשֵׁם אַבָּא בַּר יִרְמְיָה:
אֶפִּילוּ יוֹם טוֹב שְׁחָל לְהִיּוֹת בְּאַמְצַע שַׁבַּת – אוֹמַר: בֵּין יוֹם
הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשָׂה.

אָמַר רַבִּי זְעִירָא לְרַבִּי יְהוּדָה: וְכִי שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשָׂה לְפָנָיו? אָמַר
לֵיהּ: וְכִי יֵשׁ טוֹמְאָה וְטַהָרָה לְפָנָיו?

רַבִּי יִרְמְיָה, רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי חֵיִיא בַּר אֲשִׁי: צָרִיךְ לוֹמַר: הִחַל
עֲלִינוּ אֶת הַיָּמִים שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשָׂה הַבָּאִים לְקִרְאֵתֵינוּ לְשָׁלוֹם.

רַבִּי אַבָּא מוֹסִיף: וְהַשְּׁמִיעֵנוּ בְּהֵן שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה.

רַבִּי הוֹנְקִיָה בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: תְּכִינְנוּ וְלַמְדִּינוּ.

רבי חזקיה בשם רבי ירמיה: העונין אמן – צריכין ליתן עיניהן בפום, ועיניהן בנר.

רבי חזקיה בשם רבי ירמיה: ארבעת מינין שפלולב – ניטלין דרד גדיליהן.

הלקה ג'

מתני' האומר: "על קן צפור יגיעו רחמיך". "ועל טוב יזכר שמך". "מודים מודים" – משתקין אותו.

העובר לפני התבה ומעה – יעבר אחר תחתיו, ולא יהא סרבן באותה שעה.

וימאין הוא מתחיל? מתחילת ברכה שמעה זה.

יּוֹם שְׁנֵי – ד' סִיּוֹן

[דף מ' ע"א]

גמרא רבי פינחס בשם רבי סימון: בקורא תיגור על מדותיו של הקדוש ברוך הוא. על קן ציפור הגיעו רחמיך, ועל אותו האיש לא הגיעו רחמיך.

רבי יוסי בשם רבי סימון: פנותן קיצבה למדותיו של הקדוש ברוך הוא. עד קן ציפור הגיעו רחמיך.

אית תניי תני: "על". ואית תניי תני: "עד". מאן דמר "על" – מסייע לרבי יוסי.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: לא עבדין טבות, שעושין למדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים.

ואילין דמתרגמין: עמי בני ישראל, כמה דאנא רחמן בשמיא, כף תהוון רחמנין בארעא, תורתא או רחילה, יתה וית פרה לא

תיבסון תרויהון ביומא חד – לא עבדין טבאות, שהן עושין מדותיו של הקדוש ברוך הוא רחמים.

”מודים מודים” – משתקין אותו. אמר רבי שמואל בר רב יצחק: (תהילים 30) **בִּי יִסְכַּר פִּי דוֹבְרֵי שָׁקֶר. הֲדָא דְאָמַר – בְּצִיבוּרָא. אֲבָל בְּיַחֲד – תַּחֲנוּנִים הֵן.**

העובר לפני התיבה, ומטעה – רבי יוסי בן חנינה בשם רבי חנינה בן גמליאל: מטעה בשלש ברכות הראשונות – חוזר בתהילה.

אדא בר בר חנה, גניבה בשם רב: מטעה בשלש ברכות האחרונות – חוזר לעבודה. רבי חלבו, רב חונה בשם רב: מטעה בשלש ברכות הראשונות – חוזר בתהילה.

בשלש ברכות האחרונות – חוזר לעבודה. מטעה ואינו יודע איכן מטעה – חוזר למקום הפרור לו.

רבי אחא ורבי יודה בן פזי יתבון בחד בנישתא, אתי עבר חד קומי תיבותא, ואשגור חד ברכה. אתון ושיילון לרבי סימון. אמר להו רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: שליח צבור שהשגיר שתים שלש ברכות – אין מחזירין אותו.

אֲשַׁכַּח תַּנְיִי וּפְלִיגָה. לְכַל – אֵינְי מַחְזִירִין אוֹתוֹ, חוּץ מִמִּי שֶׁלֹּא אָמַר
מַחֲיָה הַמַּתִּים, וּמַכְנִיעַ זָדִים, וּבּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם. אֲנִי אוֹמֵר: מִיֵּן הוּא!

שְׂמוּאֵל הַקָּמָז עֵבֶר קוּמִי תִיבּוֹתָא וְאַשְׁגַּר מַכְנִיעַ זָדִים. בְּסוֹפָה שְׂרִי
מִשְׁקוּף עֲלֵיהוֹן. אָמַרִין לֵיה: לֹא שִׁיעְרוּ הַכָּמִים בְּךָ [בְּךָ].

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲחָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר אֲבָא בְּשֵׁם רַבִּי אֶלְעָזָר: סָפַק
הַזְכִּיר שֶׁל רֹאשׁ חוֹדֶשׁ, סָפַק לֹא הַזְכִּיר – מַחְזִירִין אוֹתוֹ.

לְאִיכֵן הוּא חוֹזֵר? שְׁמַעוֹן בַּר וּוּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אִם עָקַר אֶת
רַגְלָיו – חוֹזֵר לְכַתְּחִילָתָהּ. וְאִם לֹא – חוֹזֵר לְעַבּוּדָתָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹדָה
בֶּן פִּזִּי: הִסִּיעַ דַּעַת – בְּמִי שֶׁעָקַר אֶת רַגְלָיו. וְאִילִין תַּחֲנוּנֵיָא –
צְרִיכָה.

רַבִּי אֲבָא בְּרִיהַ דְּרַבִּי חֲזִיָא בַּר אֲבָא, רַבִּי חֲזִיָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:
הָיָה קוֹרָא בַּתּוֹרָה וְנִשְׁתַּתַּק – זֶה שֶׁהוּא עוֹמֵד תַּחְתָּיו יִתְחִיל
מִמָּקוֹם שֶׁהִתְחִיל הָרִאשׁוֹן. אִם אָמַר אֶת מִמָּקוֹם שֶׁפָּסַק,
הָרִאשׁוֹנִים – נִתְבָּרְכוּ לְפָנֵיהֶן וְלֹא נִתְבָּרְכוּ לְאַחֲרֵיהֶן, וְהָאַחֲרוֹנִים
– נִתְבָּרְכוּ לְאַחֲרֵיהֶן וְלֹא נִתְבָּרְכוּ לְפָנֵיהֶן, וּבְכַתִּיב (תהילים ט):
תּוֹרַת ה'

[דף מ' ע"ב]

תמימה משיבת נפש, שתהא בולה תמימה.

תני: לא יהו שנים קורין בתורה ואחד מתרגם. אמר רבי זעירא:
מפני הברכה.

והתני: לא יהו שנים מתרגמין ואחד קורא. אית לך מימר מפני
הברכה? אלא משום שאין שני קולות נכנסין לתוך אוזן אחת.

תני: שנים קורין בתורה, ואין שנים מפטירין בנביא. אמר רבי
עולא: קרויות בתורה, ואין קרויות בנביא.

אמר רבי יהושע דרומיא: שלשה דברים, רובן ומיעוטן – רע,
ובינוניותן – יפה. השאור, והמלה, והסירוב. בתחילה – מסרב.
שנייה – מעמעם. ובשלישית – רץ ובא.

רבי חונא הוה יתיב בחד בנישתא. עאל חונא ואטרח על חד
דייעול ולא קבל עילו. בסופא אתא לגבי רבי אלעזר, אמר ליה:
לא יבעום מרי עלי, בגין דלא חונא מיתער לא עלית. אמר ליה:
עלך לא בעסית אלא על הדין דאטרח.

בטייט אישפתק באופנייה. אתון ושיילון לרבי אבון, אמר לון רבי אבון בשם רבי יהושע בן לוי: זה שעובר תחתיו – יתחיל ממקום שפסק. אמרין ליה: והא תנינן: מתחילת הברכה שפעה זה! אמר לון: מכיון דעניתון קדוששתא – כמי שהוא תחילת ברכה.

הלכה ד'

מתני' העובר לפני התיבה – לא יענה אחר הפהנים אמן, מפני הטירוף. אם אין שם ביהן אלא הוא – לא ישא את כפיו. ואם הכתותו שהוא נושא את כפיו וחוזר לתפלתו – רשאי.

גמרא תני: הפורס את שמעו, והעובר לפני התיבה, והנושא את כפיו, והקורא בתורה, והמפטיר בנביא, והמברך על אחת מכל מצות האמורות בתורה – לא יענה אחר עצמו אמן. ואם ענה – הרי זה בור.

אית תניי תני: "הרי זה בור". ואית תניי תני: "הרי זה חכם". אמר רב חסדא: מאן דמר "הרי זה חכם" – בעונה בפה. ומאן דמר "הרי זה בור" – בעונה על ברכה וברכה.

אמר רבי חנינא

יום שלישי – ה' סיון

[דף מ"א ע"א]

שנים ישראל ואחד פהן – מוצעין את הפהן. אימתי? בזמן שכולם שוין, אבל אם היה אחד מהן תלמיד חכם – מוצעין את החבר.

אמר רבי יהושע בן לוי: מימי לא ברכתי לפני פהן, ולא הנחתי ישראל לברך לפני.

רבי יודה בן פזי בשם רבי אלעזר: כל פהן שהוא עומד בבית הכנסת ואינו נושא את כפיו – עובר בעשה.

רבי יודה בן פזי פד תוה תשיש – תוה חזיק רישיה וקאי ליה אחורי עמודא. רבי אלעזר נפיק ליה לברא.

רבי אחא, רבי תנחומא ברבי תיאי בשם רבי שמלאי: עיר שכולה כהנים – נושאין את כפיהם. למי הם מברכין? לאחיהם

שֶׁבַע־פֶּן, לְאַחֵיהֶם שְׁבֻדָּרוֹם, לְאַחֵיהֶם שְׁבֻמִּזְרָה, לְאַחֵיהֶם
שְׁבֻמְעָרָב. וְמִי עוֹנָה אַחֲרֵיהֶם אָמֵן? הַנָּשִׁים וְהַטָּף.

תְּנִי אֲבִי בִּי רַבִּי בְּנִימִין: הָעוֹמְדִים לְאַחֲרֵי הַכְּהֻנִּים – אֵינָן בְּכֹלל
בְּרָכָה. הָעוֹמְדִים לְפָנֵי הַכְּהֻנִּים – אָמַר רַבִּי חֵיִיא בְּרִי וְוָא, אֲפִילוּ
הוֹמָה שֶׁל בְּרוֹל – [אֵין] הַבְּרָכָה מִפְּסָקָתָן.

הָעוֹמְדִים מִן הַצְּדָדִין – נִשְׁמָעִינָה מִן הָדָא: נְתַכְוִינן לְהוֹזֵת מִלְּפָנֶינוּ,
וְהוֹזָה לְאַחֲרֵינוּ. לְאַחֲרֵינוּ וְהוֹזָה לְפָנֵינוּ – הוֹזִיתוּ פְּסוּלָתָהּ. לְפָנֵינוּ וְהוֹזָה עַל
הַצְּדָדִים – הוֹזִיתוּ בְּשִׁירָה.

הָדָא אָמְרָת: אַף הָעוֹמְדִים מִן הַצְּדָדִין בְּכֹלל בְּרָכָה הֵן.

אָמַר רַב חֲסֵדָא: וְצָרִיךְ שְׂיֵהָא תַחֲזִין – יִשְׂרָאֵל.

רַב נַחֲמָן בְּרִי יַעֲקֹב אָמַר: אִם תִּהְיֶה בַּתֵּן אֶחָד – אֹמְרָ: "בַּתֵּן". וְאִם
הִיוּ שְׁנַיִם – אֹמְרָ: "כְּהֻנִּים".

אָמַר רַב חֲסֵדָא: אֲפִילוּ בַּתֵּן אֶחָד – אֹמְרָ: "כְּהֻנִּים", שְׂאִינוּ קוֹרְאִים
אֵלָּא לְשַׁבְּטָא.

הַלְקָה ה'

מתני' המתפלל וטעה – סימן רע לו. ואם שליח צבור הוא – סימן רע לשולחיו, מפני ששלוחו של אדם כמותו.

אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר: זה חי וזה מת. אמרו לו: מנין אתה יודע? אומר להם: אם שגורה תפילתי בפי – יודע אני שהוא מקובל. ואם לאו – יודע אני שהוא מטורף.

גמרא רבי אחא בר יעקב אומר: ובלבד באבות.

מעשה ברבן גמליאל שחלה בנו, ושלח שני תלמידי חכמים אצל רבי חנינא בן דוסא בעירו. אומר לון: המתינו לי עד שאעלה לעליית. ועלה לעליית וירד. אומר להו: במוח אני שנינוח בנו של רבן גמליאל מחליו. וסימו. באותה שעה תבע מהן מזון.

אמר רבי שמואל בר נחמני: אם כוונת את לבך בתפילה – תהא מבושר שנשמעה תפילתך. ומה טעם? (תהילים י) תכין לבם תקשיב אזנך.

אמר רבי יהושע בן לוי: אם עשו שפלתיו של אדם תנוכה –
 יהא מבושר שנשמע תפילתו. מה טעם? (ישעיה נז) **בּוֹרָא נִיב**
שְׁפָתַיִם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב אָמַר ה' וּרְפָאתָיו.

הֲדָרוּ עָלָהּ אֵין עוֹמְדִין

פָּרֶק שְׁשִׁי

פיצד מְבַרְכִין על הפירות? על פרות האילן – הוא אומר "בּוֹרָא
 פְּרֵי הָעֵץ", חוץ מן היין, שעל היין הוא אומר "בּוֹרָא פְּרֵי הַגֶּפֶן".

ועל פירות הארץ – הוא אומר "בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה", חוץ מן
 הפת, שעל הפת הוא אומר "הַמוֹצֵיא לָהֶם מִן הָאָרֶץ".

ועל הירקות – הוא אומר "בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה". רבי יהודה אומר:
 "בּוֹרָא מֵיְנֵי דְשָׂאִים".

[דף מ"א ע"ב]

בתיב (תהלים כד): **לֹה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבֵּל וְיֹשְׁבֵי בָהּ. הַנְּהַנְּהּ**
 פלום מן העולם – מעל, עד שיתירו לו המצות.

אמר רבי אבונה: כתיב (דברים כב): פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הפרס. העולם כולו ומלואו עשוי פפרם, ומתו פדיונו? ברכה.

רבי יהונתן, רבי ירמיה, רבי אבון בשם רבי שמעון בן לקיש: (תהילים טז) אמרת לה' ה' אתה טובתי בל עליך. אם אכלת וברכת – כביכול כאילו משלך אכלת.

דבר אחר: טובתי בל עליך – מבלי אני טובתי בגופך. דבר אחר: טובתי בל עליך – יבללו כל הטובות ויבואו עליך.

אמר רבי אחא, מהו בל עליך? שאני מביא טובה על העולם מבליעדיך. כמה דאת אמר (בראשית מא) ובלעדיך לא ידים איש את ידו.

תני רבי חייא: (ויקרא יט) קדש הלולים – מלמד שהוא טעון ברכה לפניו ולאחריו. מיפן היה רבי עקיבא אומר: לא יטעום אדם פלום עד שיברך.

רַבִּי חַגִּי וְרַבִּי יִרְמְיָה מְלָקוֹן לְבֵי חֲנוּוֹתָא, קָפִץ רַבִּי חַגִּי וּבִירַךְ עֲלֵיהֶן. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה: יֵאוֹת עֲבֻדְתָּ, שְׂפָל הַמְצוֹת טְעוֹנוֹת בְּרַכָּה.

וּמַגִּיזִין שְׂפָל הַמְצוֹת טְעוֹנוֹת בְּרַכָּה? רַבִּי תַנְהוּמָא, רַבִּי אָבָא בְּרַ בְּהֵנָא בְּשֵׁם רַבִּי אֱלֻעָזָר: (שְׁמוֹת כ"ד) וְאַתְנָה לָךְ אֶת לַחַת הָאָבִן וְהַתּוֹרָה וְהַמְצוּהָ – הַקִּישׁ תּוֹרָה לְמְצוֹת. מַה תּוֹרָה טְעוֹנָה בְּרַכָּה, אִם מְצוֹת טְעוֹנוֹת בְּרַכָּה.

רַבִּי יוֹחָנָן נָסַב זֵיתָא וּבִירַךְ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו. וְהוּהוּ רַבִּי חֵיִיא בְּרַ וְוַא מְסַתְּפַל בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: בְּכֻלֵּיִיא לָמָּה אֶתְּ מְסַתְּפַל בֵּי? לֵית לָךְ: כֹּל שְׁהוּא מִפּוּיִן שְׂבָעָה – טְעוֹן בְּרַכָּה לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו? אֵית לֵיהּ! וְמַה צְרִיכָה לֵיהּ? מִפְּנֵי שְׂגַלְעִינְתּוּ מִמְעַטְתּוּ.

וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן שְׂגַלְעִינְתּוּ מִמְעַטְתּוּ? מַה עֵבִיד לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן? מִשּׁוּם בְּרִיָּה!

יום רביעי – ו' סיון

א' ד'חג השבועות

[דף מ"ב ע"א]

מילתיה דרבי יוחנן אמרה: שכן אפילו אכל פרידה אחת של ענב, או פרידה אחת של רימון – שהוא טעון ברכה לפניה ולאחריה.

וין, בזמן שהוא כמות שהוא – אומר עליו "בורא פרי העץ" ואין נוטלין מפנו לידים. בזמן שהוא מזוג – אומר עליו "בורא פרי הגפן" ונוטלין מפנו לידים; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: בין חי בין מזוג – אומרים עליו "בורא פרי הגפן" ואין נוטלין מפנו לידים.

אמר רבי אבא: אין בו משום איבוד אוכלין.

רבי יעקב בר זבדי בשם רבי אבהו:

[דף מ"ב ע"ב]

שָׁמַן זֵית – אָמַר עָלָיו "בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ". אָמַר רַבִּי הֵיִיא בַר פִּפְא קוּמֵי רַבִּי זְעִירָא: וּמַתְּנִיתָא אָמְרָה בְּנִי: חוּץ מִן הַיִּין, שְׁעַל הַיִּין הוּא אָמַר "בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן". וַיִּין לָאוּ שְׁחוּק הוּא? לֹא מָר אֱלָא: חוּץ מִן הַיִּין. הָא שְׂאָר כָּל הַדְּבָרִים, אַף עַל פִּי שְׁשִׁחוּקִין הֵן – בְּעֵינֵן הֵן.

רבי אבא אמר, רב ושמואל תרויהוון אמרין: ירק שלוק – אומר עליו "שהכל נהיה בדברו".

רבי זעירא בשם שמואל: ראשי לפתות ששלקן, אם בעינין הן – אומר עליהם "בורא פרי האדמה". שחקן – אומר עליהן "שהכל נהיה בדברו".

אמר רבי יוסי: ומתניתא אמרה בן? חוץ מן הפת, שעל הפת הוא אומר המוציא להם מן הארץ. ופת – לאו שחוק הוא? לא מר אלא חוץ מן הפת, הא שאר כל הדברים אף על פי ששחוקין – בעינין הן!

רבי חייא בר ווא בֵּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: זֵית כְּבוֹשׁ – אֹמֵר עָלַי "בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ".

[דף מ"ג ע"א]

רבי בנְיָמִין בַּר יֶפֶת בֵּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: יֵרֶק שְׁלֹק – אֹמֵר עָלַי "שְׁחַכְל נְהִיחַ בְּדַבְרוֹ".

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מִתְּנִיתָא מְסִייעָא לְרַבִּי בְּנִימִין בְּרַבִּי יֶפֶת! אֲבָל לֹא כְבוֹשִׁין וְלֹא שְׁלֹקִין וְלֹא מְבוֹשְׁלִין. אִם בְּעֵינֵן חָז – אָדָם יוֹצֵא בְּהֵן יְדֵי חוֹבְתָן בְּפִסְחָ!

אָמַר רַבִּי זְעִירָא: מֵאַן יָדַע מִשְׁמַעְהָ מִן רַבִּי יוֹחָנָן יְאוּתָּ? רַבִּי חֵיִיא בַּר וּוּא, אִו רַבִּי בְּנִימִין בַּר יֶפֶת? לֹא רַבִּי חֵיִיא בַּר וּוּא?!

ועוד מן הדא: מן מה דאנן חמייז רבנן רברביא עלון לאברייא, ונסבין תורמסין ומכרכין עליהון "בורא פרי האדמה". ותורמסין לאו שלוקין הן? אין תימר: שנייא היא שאמרה התורה מורין, תורמסין ביון ששלקן - כבר במלה מרירתן.

אמר רבי יוסי בירבי בון: ולא פליגינן! זית, על ידי שדרך לאכול חי, אף על פי שכבוש - בעינו הוא. ירק, ביון ששלקו - נשתנה.

רבי יעקב בר אחא אמר: איתפלגין רב נחמן ורבנן, רב נחמן אמר: "המוציא להם מן הארץ".

[דף מ"ג ע"ב]

ורבנן אמרי: "מוציא להם מן הארץ".

אתייה אילין פלוגותא באינון פלוגותא. לפת - רבי חיינא בר יצחק, ורבי שמואל בר אימי, חד אמר: לפת - לא פת היתה? וחרנא אמר: לפת - לא פת היא עתידה להיות? (תהלים עב) יהי פסת בר בארץ בראש הרים.

רבי ירמיה בריה קומי רבי זעורא "המוציא לחם מן הארץ" וקלסיה. מה? ברבי נחמיה? שלא לערב ראשי אותיות. מעתה, "המן הארץ" שלא לערב ראשי אותיות!

על דעתיה דרב נחמן – "הבורא פרי הגפן". ועל דעתהון דרבנן – "בורא פרי הגפן".

רבי זריקן אמר, רבי זעורא בעי: אהן דנסב תורמוסא ומברך עילוי ונפל מיניה, מהו מברכה עילוי זמן תניינות? מה בינו לבין אמת המים? אמרין: תמן – לכה פוין דעתו מתחילה. ברם הכא – לא לכה פוין דעתו מתחילה.

תני רבי חייא: אין מברכין על הפת אלא בשעה שהוא פורם. אמר רבי חייא בר ווא: הדיא אמרה: אהן דנסב עיגולא ומברך עילוי, והכא לא אתי בידיה – צריך מברכה עילוי זמן תניינות.

אמר רבי תנחום בר יודן: צריך לומר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" שלא להזכיר שם שמים לבטלה.

עד כמה יפרוס? רבי הננא ורבי מנא. חד אמר: עד פזית. וחרנא אמר:

יום ששי - ח' סיון

[דף מ"ד ע"א]

עד פחות מבזית.

מאן דמר: בזית - כפי דתנינן תמן: וכולן פתיתין - בזית.

מאן דמר: עד פחות מבזית - תני רבי ישמעאל: אפילו מחזירה לסולתה.

תני: כל שאומר אחריו שלשה ברכות - אומר לפניו "המוציא לחם מן הארץ". וכל שאין אחריו שלש ברכות - אין אומר לפניו "המוציא לחם מן הארץ".

התיבון: הרי פחות מבזית - הרי אין אומר לאחריו שלש ברכות. מעתה, לא יאמרו לפניו "המוציא לחם מן הארץ"! רבי יעקב בר אחא אמר: לשאר המינים נצרכה.

רבי אבא בשם רב: מסובין – אסורין למעום בלום עד שיטעום
 המברך. רבי יהושע בן לוי אמר: שותין, אף על פי שלא שתה.
 מה, פליג? מה דמר רב – בשתיו בולן זקוקין לכפר אחד. מה דמר
 רבי יהושע בן לוי – בשתיה כל אחד ואחד בום בידו.

תני: המברך – פושט ידו תחילה. אלא אם רצה לחלוק לו כבוד
 לרבו, או למי שגדול ממנו בתורה – הרשות בידו.

רב, כד תהו קצי – תהו טעים בשמאליה ומפליג בימיניה.

רב הונא אמר: אהן דמר סב בריד סב בריד – אין בו משום
 הפסק ברכה. הב אחוונא לתוריאי – יש בו משום הפסק ברכה.

רב הונא אמר: הדיא שתינתא והדיא מורתא שתיקתא – אומר
 עליו: "שהכל נהיה בדברו". רב הונא

[דף מ"ד ע"ב]

אמר: הרי שנתן לתוף פיו, ושכח ולא בירך, אם היו משקין –
 פולטין. אם היו אוכלין – מסלקן לצדידין.

רבי יצחק בר מרי קומי רבי יוסי בירבי אבון, בשם רבי יוחנן:
אפילו אוכלין – פולטין, דכתיב (תהילים עא) יפלא פי תהלתך כל
היום תפארתך.

הפוסם את החטים – אומר עליהן "בורא מיני זרעונים". אפיין
ובשילן, בזמן שהפרוסות קיימות – אומר עליהן "המוציא לחם מן
הארץ" ומברך לאחריו שלש ברכות. אם אין הפרוסות קיימות –
אומר עליהן "בורא מיני מזונות" ומברך אחריו ברכה אחת מעין
שלש.

עד כמה יהו פרוסות? רבי יוסי בירבי אבון, כהנא בר מלכיה,
בשם רב: עד ביותם.

הפוסם את הארז – אומר עליו "בורא מיני זרעונים". אפיין
ובשילן, אף על פי שהפרוסות קיימות – אומר עליו "בורא מיני
מזונות" ואינו צריך אחריו לברך.

רבי ירמיה אומר: "בורא פרי האדמה". בר מרינה בריה קומי רבי
זעורא, וקומי רבי חייא בר ווא: "שהכל נהיה בדברו". רבי שמעון
הסידא אומר: "בורא מיני מעדנים".

אמר רבי יוסי בירבי אבון: ולא פליגינן! מאן דמר "בורא מיני
 מזונות" – בתהוא דעביד בול. מאן דמר "בורא פרי האדמה" –
 בתהוא דבריר

שבת קודש – ט' סיון

[דף מ"ה ע"א]

מאן דמר "שתכל נהיה בדברו" – בתהוא דשליק. ומאן דמר
 "בורא מיני מעדנים" – בתהוא דטריר.

עד כדון בתחילה. בסוף? רבי יונה בשם רבי שמעון חסידא: אשר
 ברא מיני מעדנים לעדן בהון נפש כל חי, בא"י [ברוך אתה ה']
 על הארץ ועל מעדניה.

רבי אבא בר יעקב בשם רבי יצחק רובח: רבי, כשתיה אוכל
 כשר או ביצה – היה אומר: "אשר ברא נפשות רבות להחיות
 בהם נפש כל חי, בא"י [ברוך אתה ה'] חי העולמים.

עד כְּדוֹן בְּסוּף. בַּתְּחִילָה? אָמַר רַבֵּי חֲנִי: "בּוֹרָא מֵינִי נְפֹשׁוֹת".

הַתֵּיב רַבֵּי יוֹסִי: וְהָא מִתְּנִיתָא פְּלִיגָא! עַל הַחֹמֶץ וְעַל הַגּוֹבֵי וְעַל הַנּוֹבְלוֹת – הוּא אֹמֵר "שְׁחַבֵּל נִהְיָ בְּדַבְּרוֹ". וְהָדִין גּוֹבֵי לֹא מִין נְפֹשׁ הוּא?!

אֲתֵיָא דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן חֲסִידָא – כְּרַבֵּי. וְדַבְּרֵי שְׁנִיחֶן – כְּרַבֵּן גְּמַלְיָאֵל. דְּתַנִּי: זֶה חֲבַלֵּל שְׁתֵּיהּ רַבֵּי יְהוּדָה אֹמֵר מִשּׁוּם רַבֵּן גְּמַלְיָאֵל: כֹּל שֶׁהוּא מִמִּין שִׁבְעָה וְאִינוּ מִמִּין דְּגֵן, מִין דְּגֵן וְלֹא אֶפְאֹ פֶת – רַבֵּן גְּמַלְיָאֵל אֹמֵר: מְבָרַךְ לְאַחֲרֵי שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: בְּרָכָה אַחַת. וְכֹל שֶׁאִינוּ מִמִּין שִׁבְעָה וְלֹא מִמִּין דְּגֵן – רַבֵּן גְּמַלְיָאֵל אֹמֵר: מְבָרַךְ לְפָנָיו וְלְאַחֲרָיו. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: מְבָרַךְ לְפָנָיהּ וְלֹא לְאַחֲרֵיהּ.

רַבֵּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רַבֵּי חֲנִינָא: כֹּל שֶׁהוּא כְּעֵין סוּלַת וְכְעֵין חֲלִיטָה וּמִחְמֶשֶׁת הַמִּינִין – אֹמֵר עָלָיו "בּוֹרָא מֵינִי מְזוֹנוֹת" וּמְבָרַךְ לְאַחֲרֵיהּ בְּרָכָה אַחַת מְעִין שְׁלֹשׁ. וְכֹל שֶׁהוּא כְּעֵין סוּלַת וְכְעֵין חֲלִיטָה וְאִינוּ מִחְמֶשֶׁת הַמִּינִין. אָמַר רַבֵּי יוֹנָה: שְׁלַח רַב זְעִירָא גְבִי אֵילִין דְּבֵית רַבֵּי יַנָּאי, וְאָמְרוּן לִי, לֵית אָנָּא יָדַע מַה אָמְרוּן לִי.

מֵאֵי כְּדוֹן? אָמַר רַבֵּי יוֹסִי: מִסֵּתְבָרָא "שְׁחַבֵּל נִהְיָ בְּדַבְּרוֹ".

רבי ירמיה בעי: תדין דאכל סולת – מהו למיבב רבא בסופה? אמר
 רבי יוסי: והבן לא אכל רבי ירמיה סולת מן יומיו. לית צורכה
 אלא דאי לא.

למה הוא חותם בה בארץ? נעשית כברכת פועלים, דתני:
 הפועלים שהיו עושין מלאכה עם בעל הבית – הרי

[דף מ"ה ע"ב]

אלו מברכין ברכה ראשונה, ופוללין של ירושלם בשל ארץ,
 וחותרין בשל ארץ. אבל אם היו עושין עמו בסעודו, או שהיה
 בעל הבית אוכל עמהו – הרי אלו מברכין ארבע.

דבית רבי ינאי עבדן לה כמטבע ברכה.

מהו לתזביר בה מעין המאורע? אמר רבי אבא בר זימנא: רבי
 זעירא הוה מזביר בה מעין המאורע. אמר רבי ירמיה: הואיל
 וחש לה רבי זעירא – צריכין אנו מיחוש.

תני: מברכין על תדגן פשהווא מן הפובבחר. קלוסקין ושלימה של
 בעל הבית – אומר על הקלוסקין. פרוסה של קלוסקין ושלימה של
 בעל הבית – אומר על השלימה של בעל הבית.

פֶּת הַיָּמִין וּפֶת שְׁעוּרֵינָּ – אֹמֵר עַל שֶׁל הַיָּמִין. פְּרוּסָה שֶׁל הַיָּמִים
וּשְׁלִימָה שֶׁל שְׁעוּרִים – אֹמֵר עַל הַפְּרוּסָה שֶׁל הַיָּמִין. פֶּת שְׁעוּרֵינָּ
וּפֶת כּוֹסְמִין – אֹמֵר עַל שֶׁל שְׁעוּרֵינָּ. וְהֵלֵא שֶׁל כּוֹסְמִין יָפֵה
מִמֶּנָּה? אֵלֵא שְׁזוֹ מִמִּין שְׁבָעָה, וְזוֹ אֵין מִמִּין שְׁבָעָה.

רַבִּי יַעֲקֹב בֵּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי זְעוּרָא: דְּרַבִּי יוֹדָה הֵיא! דְּרַבִּי יוֹדָה
אָמַר: אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶן מִמִּין שְׁבָעָה – עָלֵיו הוּא מְבָרַךְ.

פֶּת טְמֵאָה וּפֶת טְהוֹרָה – רַבִּי חֵיִיא בֵּר וּוּא אָמַר: אֹמֵר עַל
הַטְּהוֹרָה.

פֶּת נְקִיָּה טְמֵאָה וּפֶת קִיבֵר טְהוֹרָה – רַבִּי חֵיִיא בֵּר אָדָא בְּשֵׁם
רַבִּי אַחָא: עַל אֵי זֶה מִהֶן שִׁירְצָה יְבָרַךְ.

קוֹרָא – רַבִּי יַעֲקֹב בֵּר אַחָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: אֹמֵר עָלָיו "בּוֹרָא פְּרִי
הָעֵץ". תְּנָא רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן שְׂאוּל: שְׁחַבֵּל גְּהִיָּה בְּדָבָרוֹ. תְּנִי רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ: "בּוֹרָא מִיָּנִי דְּשָׂאִים".

מִתְּנִיתָא דְּרַבִּי אוֹשְׁעִיא פְּלִינָא עֵילוּ! וְאֵילוּ הֵן מִיָּנִי דְּשָׂאִים:
הַקִּינָרִם, וְהַחֲלִימָה, וְהַדְּמוּעַ, וְהָאָמֵד.

